

Domuksen reunalla oli jumaltarustoon pohjautuvia patsaita, kuten Justitia. Oikeuden jumalattaren säröilevä marmori kertoi sen olleen pitkään huvilan edustalla. Se oli kaiverrettu suihkulähteen reunalle niin että sopusuhtaisen vartalon peitteenä oli stola. Vasemmassa kädessä hän piteli vaakaa, jolla punnitaan oikeutta; oikeassa oli kohotettu miekka.

Figuuri oli katsellut maailmaa aina siitä lähtien, kun huvila rakennettiin. Se toimi hiljaisena todistajana ja tuomarina, vastoin sen hienostunutta koristeellisuutta. Tällaiseksi se ulkokuorensa puolesta tarkoitettiin esille. Toisinaan Justitia oli kuvattu silmillään side, mikä viittaa jumalattaren puolueettomuuteen.

Justitia voisi kuvailla tarinan päähenkilöä mahdollisimman objektiivisesti. Siten maagisen rakennuksen vaiheet selviävät ja miten korkeimmaksi oikeudeksi ja viisaudeksi muodostuu lopulta oikeuden mahti. Voima, joka ohjaa kaikkia henkilöitä: Toisia suurimpaan tragediaan; joitakin taasen onneen.

Murhenäytelmä käytiin ainoan vuorokauden aikana erään tunnetun kaupungin tuntumassa. Vyyhdistä on hyvä mainita, jotta kaikki jäisi monien mieliin, niin että tulevat sukupolvet voisivat oppia vääristyneestä vallan käytöstä.

Claudius eli keskellä aurinkoista aamua. Ikkunoista avautui näkymä, jossa kaupunki siinsi silmien edessä. Huoneen seinälle oli nostettu suuri taulu, joka oli maalaus. Toisella puolella Justitian patsasta oli kuvattuna Amor, joka istui kuvauksessa huolettoman ja tylsän oloisena divaanin päässä. Amorin leuka oli hieman ylhäällä. Katsoja lumoutui Amorin maalauksellisuudesta. Ylvään kasvojen asennon saattoi huomata heti, kun vilkaisi häntä jo ensisilmäyksellä maalauksesta. Toinen käsistä lepäsi rennosti pieluksella.

Viimein Claudius havahtui malausta katsellessaan miehen puheeseen: »...Vastustan yleensä taidearvosteluja, sillä sellaiset ovat subjektiivisia...« Julianus hieman nauroi ja jatkoi: »Tiedätkö Claudius ..Tämän kuulin kevyenä heittona. Yhdestä asiasta olen vakuuttunut. Kun vietämme aikaa eriskummallisessa domuksessa, taide ja te mesenaattina jäätte unohtumattomasti mieleeni.

Monet olivat pukeutuneet juhlatasuihin. Tanssi ja laulu täyttivät domuksen. Rakennuksessa oli laaja, klassisin, roomalaisin pilarein ympäröity oviaukko. Claudius oli viettänyt useita kertoja aikaa kaupungissa, hän viehättyi muinaisen valtakunnan

taiteesta. Domus sisälsi korkeita hyllyjä täynnä olevan kirjaston, jonka yllä oli Pantheonista vaikutteita saanut kupoli. Claudius halusi levittää tyyliä rakennus- ja taidehankkeissaan. Domuksessa oli pikaisen arvion mukaan huoneita kaksikymmentä. Ulkoa rakennusta koristivat tyylikkääst fasadit. Porttien kautta kuljettiin domuksen eteen. Edustalle oli kaiverrettu koristeellinen patsas, Justitia. Holvikaareen oli ikuistettu jäljennös vanhasta maalauksesta. Arkkitehtuuri oli saanut vaikutteita vanhoillisista ihanteista. Maalaukset ja veistotaide olivat esimerkkeinä pyrkimyksistä harmoniaan ja selkeyteen.

Muutamassa tiloista soi musiikki, joka oli sekoitus uutta ja vanhaa. Säveltaide oli yhdistelmä kappaleita, jotka oli laadittu tilaisuuden luonteeseen. Salit täyttyivät keskustelijoista. Osa ihaili taidetta rakennuksessa; loput vieraista katselivat klassisen puutarhan suihkulähteitä ja geometristä kasvikuntaa istutuksineen.

Domuksessa oli ikkunat, joiden edessä olevia vaaleita, läpikuultavia verhoja, tuuli heilutteli vain yhdessä yläkerroksen avoimessa uksessa. Kun pääovesta astui sisälle, katselija saattoi huomata vaaleat kivilattiat, joihin oli kaiverrettu latinankielinen teksti.

Väki puhalsi domukseen hengen, joka toi eläväisyyttä. Ulkopuolella oli laaja puutarha. Kun tarkasteli rakennusta, saattoi lukea maastosta, miten alun perin autiolle paikalle oli laadittu kasvitarha. Se alkoi vähitellen laajentua, klassisen rakennuksen ympärille. Suihkulähteet kiemurtelivat hienosti leikattujen puiden ympärillä. Alueelle johti yksi leveä tie. Claudius oli huolehtinut, miten katselijoilta ei loppuisi leipä ja sirkushuvit. Ohjelmassa oli improvisaattoreita, komeljanttareita, taikureita ja muusikoita, mitkä tulkitsivat antiikin komedioita. Huvilalla esiintyi musikantteja, mitkä huolehtivat viihdyttämisestä. Jo monta päivää aikaisemmin oli alettu valmistella tilaisuutta. Palvelusväki oli ohjeistettu niin että kaikki olisi täydellistä. Kutsujen vieraat olivat erikoisia. Claudius oli keskellä suosiosonoituksia. Hän olisi ollut keskiössä, vaikka hän ei olisi ollut isäntä. Monet yrittivät päästä hänen puheilleen, mutta kevyen lennokkain ajatuksin ja vailla tungettelua.

Hopean ja kullan värisiä konfetteja satoi ilman täydeltä, kun Claudius astui esiin. Useat hämmästelivät suuresti, kun Claudius puhui: » Kansalaiset! Tämä on ensimmäisiä esiintymisiäni. En vähiten siksi, kun minusta on liikkeellä huhuja. Puhe ei ole syntynyt julkisuudenhalustani. Domus puhuu ideaaleista, joita minulla on ollut etuoikeus nähdä kiintoisan elämäni aikana. Domus on tarina, ja sen struktuuri selittää, mikä minusta on tärkeää poliittisen taiteen saralla. Jokainen huone on kertomus. Se avaa persoonaani. Kuten tiedämme, historiassamme kansalliset vapaussotaan ja valtion alkuvaiheisiin liittyvät aiheet olivat ensin vallalla.

Taiteelliselta pääomaltaan meitä pidetään alkeellisina. Vanhassa maailmassa kulttuurillista historiaamme pidetään lapsenkengissä, kun verrataan aineellista perintöämme kreikkalaiseen. Vanhan maailman taidehistoria ulottuu huomattaviin kreikkalaisiin ja paljon kauemmas. Antiikki loi uutta niin astronomiassa, matematiikassa, kirjallisuudessa kuin filosofiassa.

Klassinen domus ja puutarha on luotu käyttämällä roomalaisia periaatteita. Me olemme kopioijia, mutta meidän maailmassamme on paljon kiehtovaa: Me emme ole kuin kreikkalaiset, tyyniä filosofeja, vaan roomalaiset yhdistelevät uutta ja vanhaa sota-keinoin. Me loimme maailmanlaajuisen imperiumin.

Domukseni on taidonnäyte; domus edustaa toivottani maan tulevaisuudesta. Luomani ratkaisut ovat vitaaleja mielikuvia taiteellisista, tulevista suuruuden vuosista. Se on myös luomani uusi kuvaus. Huomaan, että harvat tuntevat minut. Olen tehnyt hankintani, jotta voin vanhaa taidetta tutkimalla luoda kultakautta. Mesenaattina kohdistan varallisuuteni kuvailemani taiteen tekijöille.«

Puheensa jälkeen Claudius nosti pikan. Claudius oli täyttänyt jo yli kolmekymmentä vuotta. Hän työskenteli pöytänsä ääressä päivittäin yli kymmenen tuntia vuorokaudessa. Niin suuresti hän ponnisteli asiansa edistämiseksi.

Claudiuksen maku oli hyvä. Hänellä oli värien ja tehokeinojen tajua. Hänen ajatuksensa hehkuivat barbaarista loistoa. Hänellä oli vähän sukulaisia elossa, mutta suku oli vauras ja italialaisjuurinen. Hän oli perinyt varakkuutensa ja ulkonäkönsä. Hän oli hurjapäinen mutta laskelmoiva. Ruumiinrakenteeltaan hän oli atleettinen, pitkä, solakka ja tummasilmäinen. Synnyntänsä teräväpäisyyden tuoma taito ajoi hänet tieteiden ja taiteen pariin. Hän kirjoitti yksinkertaisuudesta ja tasapainoisesta tyylikkyydestä. Tällaista Claudius ihaili Roomassa. Hänen tietonsa olisivat tehneet vaikutuksen keneen tahansa.

Jos voisi kuvailla Claudiukseen suhtautumista, niin hän oli ristiriitainen persoona. Toiset henkilöt suorastaan jumaloivat häntä. Kun muiden keskuudessa hän herätti inhoa. Yksi asia oli varma. Miehellä oli kiistattomasti taito vaikuttaa ihmisiin. Hän kirjoitti ja puhui niin että monet jäivät ihastuneena toistelevaan hänen sanojaan. Hän loi uudenlaisia merkityksiä, tosin hyvin rajatulle joukolle. Hän loi uusia väyliä vallitsevien kannattajien vastaisesti, mutta suuntaa kannatti suppea väestö. Claudiuksen mielestä hyvä poliittinen taide sykki, hengitti ja ylisti vanhaa sekä uutta. Se pureutui menestyksen kuvaamiseen. Tarinat, ihmiset ja aiheet olivat korkealentoisia. Vaikka hän kopioi taidokkaasti muiden mestareiden teoksia, niin hänen muotokielensä oli alun alkaen varsin omaperäinen.

Hän teki ja luki aikoinaan tutkimuksia Rooman taiteesta, ja hän vakuuttui sen elinvoimaisuudesta. Hän ihaili maalauksia, jotka oli laadittu valtion itsenäistymisen kynnyksellä. Claudius oli suurista puheistaan ja suunnitelmistaan huolimatta ehdottomasti taiteen asiantuntija. Hän retkellään viehättyi muinaisista aarteista.

Lyhyesti sanoen hänellä oli mahdollisuus tehdä ja toteuttaa asioita tavallaan. Claudiuksella oli obsessio katsannossaan. Hän halusi hallita maailmaa vain ideologisen suuntansa tyyliä edistämällä. Hän laati tekstejä, joissa hän oli kaavaillut muuttavansa historiaa luomillaan pohjustuksilla. Hän oli kaavaillut tekstiä, jossa hän yritti vaikuttaa tyyli-suuntien

jatkumoon. Hän uskoi vilpittömästi, että vanha roomalainen taide yhdistettynä uusiin aiheisiin toteuttaisi kultakauden taiteessa.

Claudius korosti julkista minäkuvaansa loistavin ja näyttävin julkisin tempauksin. Ne oli suunnattu vain ryhmälle, joka toi hänestä esiin julkisuudessa parhaimmat puolet. Suurisuuntaisena idealistina hän seurasi ainoastaan menneisyyden teoksia, sillä häntä ei viehättänyt senhetkinen taide tulkintoineen – etenkin maalaustaiteessa. Claudiuksen mielestä ajankohtainen taide kuvasi maan rappiota, kun keskiössä olivat linjat ja ratkaisut, millaisia oli nähty jo alkavan muutokielen vapautumisen myötä.

Claudiuksella oli tapana luoda synteessin omaisia ratkaisuja keinolla, jota historiaan jääneet taiteilijat usein käyttivät. Hän otti vanhasta maalauksesta yksityiskohdan tai liikkeen kuvauksen, joka tuli toistettuna uuteen kontekstiin. Näin syntyi poliittisesti sävytynyttä taidetta. Mahtipontisuus ja teennäisyys olivat nähtävissä teoksista.

Claudiuksen mukaan senhetkinen taide ei saattanut kilpailla kuolemattomuudessa vanhemman akatemiataiteen kanssa. Hän oli nähnyt, miten koko maan tilannetta kuvaavia teoksia oli nostettu tärkeille valtiollisille paikoille. Claudiukselta ei ollut jäänyt huomaamatta kaupunkikuvan uudenaikainen räikeys. Yhteiskuntakriittistä taidetta oli tehnyt ryhmä taiteilijoita, joka kuvasi kansaa työympäristössään. Ennakkoluulottomuus oli virtauksen mottoja.

Claudius suosi teatraalista mahtavuutta, ja myytit kiehtoivat häntä, kun hän usein väritti keskustelujaan vertauskuvallisesti. Mies oli useassa asiassa poikkeuksellinen yksilö, sillä häntä miellytti kaikki dramaattinen.

Hän oli kuuluisa taiteellisista päähänpistoistaan. Tällainen idea oli domuksen rakentaminen, joka herätti sensaatiota alueella. Mutta Claudius noudatti orjallisesti antiikin mittoja.

Tosin useat pitivät klassista, eleganttia domusta hyvän maun korkeimpana auktoriteettina. Domuksen rakentamista tähän tyyliin pidettiin muodin viimeisenä sanana. Samanlaisia palatseja oli nähty jo aiemmin. Claudiuksen domus oli sopiva hänen elämäntyyliinsä. Se oli hänen kotinsa, jollaiseksi hän oli sen suunnitellut.

Claudiuksen poliittista taidetta oli vaikea ymmärtää. Ne sisälsivät liian yksityiskohtaisia detaljeja, jotta ne voisi merkityksisällöltään tavoittaa. Hänen työnsä olivat usein vaikeatajuisia.

Rouva Fortuna, muinainen, roomalainen onnen jumalatar, oli oikukas ja joskus vähemmän suojeleva. Onnetar esitettiin taiteessa side silmillään sokeana, kuten oikeus, Justitia. Mahdin haltija, Fortuna, oli häilyvä ja toisinaan suorastaan pahansuopa tai ilkeämielinen. Sen kultissa oli varmaa eräs seikka. Fortuna suosi uhkarohkeita nuoria miehiä, jotka ottivat riskejä vaaroista välittämättä. Claudius voidaan katsoa henkilöksi, jolla oli uskalaita tapoja. Hän ei koskaan tavoitellut hyväksyntää mielipiteilleen, eikä hän kaihtanut tuoda julki, mitä hän ajatteli.

Claudiuksella oli tapana päivittäin lukea hetkinen uusinta poliittista debattia koskeva kirjeenvaihto. Sen jälkeen kun hän oli tutkinut kirjeet ja hän tutki laajassa kirjastossaan filosofiaa ja taidetta ja vaikka hänen makunsa olikin suppea, hän seurasi tiiviisti aikaa.

Osittain näiden avulla hän suunnitteli ikimuistoisia kuvia poliittisista kysymyksistä. Teoksia höystettiin annoksella mielikuvituksellisuutta. Claaudiuksen suosimat työt olivat yhdistelyä tulevasta, valtion suuruudesta. Teokset olivat laadittu juuri tähän tarkoitukseen sekä pönkittämään hänen arvostustaan.

Valtaisa luomus, jonka hän oli alustanut, koski nykyajan valtiomiehiä. Maalauksen luonnos oli ollut esillä hetken nimellä Verta Capitoliumilla, mutta teoksen herättänyt karvas kritiikki sai Claudiuksen vähintäänkin muuttamaan nimen konservatiivisuutta huokuvaksi Kaupungin kasvoiksi. Jälkimmäistä, sommitelman alkuperäistä alaotsaketta hän käytti vain julkisesti, sillä teos edusti tuotetta tulevaisuudesta. Työn muuttelu otti hänen luonnolleen.

Claudius ei luottanut kansaa ohjaileviin mielipiteisiin, mutta hän ymmärsi, että taiteen luominen saattoi kulkea käsi kädessä politiikan kanssa. Hän antoikin viimeisteltäväksi uudelleen vihapuhetta lietsoneen teoksen, Verta Capitoliumilla.

Sommitelmasta Claudius tokaisi työtilaan astuneelle Julianukselle, palvelijalleen: »Elämme aikaa, joka on täynnä jumalattomuutta. Mutta tuota rappeutuneisuutta kuvaat ylevän tyylikkäästi. Kaikkien epäilijöidenkin on myönnettävä, että olet onnistunut maalatessasi hahmoa, jos nimittäin työssä täytyy kuvata symbolisesti kansan johdattajaa. Kun katson tasavaltalaisia, miten he ovat ylpeän- ja tyylinäköisiä. Tuon kuvan nuorukainen kulkee kohti kaupungin keskustaa. Kansan symbolinen johtaja on kuvattu, lipun kanssa, kuten olet hyvin esittänytkin. Hahmossa huomaa, kuinka siveltimesi on tehnyt päälliköstä klassisen, voimakkaan henkilön.«

Claudius vastaanotti puheilleen vieraita, jotka viitsivät odottaa päästäkseen Claudiuksen luo. Palvelija, eräs luottotaiteilijoista, oli jo astunut ensimmäisenä etuoikeutetusti huoneeseen. Hänellä oli papyrus kädessään. Palvelija oli Claudiuksen ensimmäinen neuvonantaja. Claudiuksella oli muutama luotettava mies. Näille hän saattoi uskoutua.

Palvelija toi näytille teoksen Verta Capitoliumilla muutoksia. Kun työn ensivastaanotto oli skandaalinkäryinen. Taiteilijan maalauksen uusi suunnitelma oli jälleen pitkälti Claudiuksen ehdottamien viimeistelyjen mukainen. Mesenaatti tokaisi tyytyväisenä näkemäänsä: » Luomme vanhan ja uuden taiteen synteesiä. Tunnen onnistuvani sisimmässäni. Tästä on hyvä jatkaa.«

Muutoksia sisältävässä teoksessa oli määritelty värit ja sommiteltu henkilöiden hahmotelmat. Vaikuttava pohjustus sai unohtamaan hetkeksi kaiken. Mikä onkaan kipinä, joka synnyttää Claudiuksen inspiraation uudelleen ja uudelleen? Mikä onkaan tuli, joka kytee hänen sisimmässä. Pohdinnat ovat sidoksissa vahvaan, suurelliseen idealismiin.« Esitys jätti

lähtemättömän jäljen mieleen. Henkilöt olivat liiankin todellisia. Saattoi nähdä suurta eroavaisuutta. Sen sijaan jotain merkittävää moni näki Claudiuksen persoonassa.

Seinällä oli Claudiuksen muotokuva, joka esitti epäilemättä nuorta Claudiusta. Varhaisnuoruuden kuvasta henki mielekäs taiteellinen levottomuus ja elinvoimaisuus, mitkä olivat voimistuneet miehen varttuessa.

Hänestä oli olemassa useita veistoksia, joista ilmeni, miten voimakas luonne hän oli. Ainoastaan yhden luottotaiteilijan klassinen figuratiivi, ei muistuttanut häntä. Muotoilijan viileä klassismi oli muokannut Claudiusta sopusuhtaiseen muottiin, ja työ näin piilotti ominaisuuksia, jotka kertoivat hänen olevan sääntöjä ja sovinnaisuutta vieroksuva voimakastahtoinen mies. Kaiverrus henki antiikin taiteen uudelleen löytämistä ja sen muotokielen ihannoitua. Vain yksi tietty yksityiskohta herätti huomion, nimittäin miten klassinen työ kuvasi laakeriseppelä päässä olevaa nuorta, ja teos oli aikuisiän kynnyksellä muokattu tulkinta Claudiuksesta.

Vaikka Claudiukselle kertyi ikää, hän palasi takaisin nuoruutensa makuun. Oikeastaan ei ollut selvää, oliko hän puhdas taiteilija, suunnittelija vai mesenaatti. Kun katsoi Claudiuksen piirtämiä töitä, luonnoksia, elämänvaiheita ja uraa, niin ne kaikki sisälsivät värikkäitä aineksia.

Verta Capitoliumilla -teoksesta näki, miten esikuvana oli osittain kreikkalaisia maalauksia, jotka käsittelivät menneisyyden sortoa ja jotka esittivät väkivallan oikeutusta yhteiskunnassa sekä yksilön vaikuttamisen mahdollisuuksia pelottavan koneiston rattaissa. Maalaus liittyi vallanpitäjien toimiin menneinä aikoina. Amoraalinen toiminta sai voimaa jo tasavallan ajalta alkaneesta kiivaasta keskustelusta, oliko tämä hyväksyttävää.

»Teos on pelottava tulkinta kaupungistani... Vain Claudius saattaa luoda tällaista.« Kansalaiset spekuloiivat.

Konservatiivisempi nimi, Kaupungin kasvot, alkoi tuoda mieleen pelottavia, todellisia vaikutteita kansalaisten aliarvioinnista. Maalaukseen tehdyt viivat paljastivat subjektiivisen kuvan. Se oli vitaali esitys, jossa maa oli täynnä väestön tapahtumia, joita vain rohkea Claudius kykeni luomaan katsannossaan.

Kaupungin kasvot -suunnitelma henki taidokasta, tarkkojen yksityiskohtien kauneutta, mutta siinä oli persoonalliselle tyyliin ominaiset voimakkaan liikkeen kuvaukset filosofien esityksessä. Viivoja oli tarkoin häilytetty. Kaunispiirteinen mies matkusti kohti keskustaa vaaleaan, toogaan sonnustautuneena. Etualalla oli klassista arkkitehtuuria, ja luonnon kuvaus oli sivuutettu. Horisontissa oli maaseutua ja kaupungin laitamille oli luotu roomalaiset kaariportit. Kaikki, mitä Claudius kuvasi, näkyi vieraana maan politiikassa. Kun silmäili Kaupungin kasvot -suunnitelmaa, se alkoi pelottavasti muistuttaa tilanteesta.

Aiheet olivat sopusoinnussa Claudiuksen luonteen kanssa, vaikka hän oli hieman yli kolmenkymmenen. Teemat tuntuivat hänestä uudenaikaisilta historiallisessa katsannossaan. Claudius näki suunnitelmissaan tulevaisuuden, jonka oikeellisuuteen hän uskoi.

Claudius suunnitteli maailmasta yksinomaan kuvitelmia vapauden jumalattarista, perustuslain ja vanhan tasavallan aikaisista hallitusmuodoista. Hän otti mallia taiteeseensa maalauksista tai antiikin suurten aiheiden uudelleentulkintoista. Suuruuden ja alhaisuuden teema oli jo pitkään askarruttanut suurimpiakin ajattelijoita: »Jos sanon, miksi vanhempi taide viehättää minua, niin se edustaa enemmän antiikin aiheiden toistoa.«

Rohkeimmatkaan mielikuvat eivät yltäneet samaan kuin Claudius papereissaan.

Hän osti töitä ihailemastaan tyyliuunnasta. Vanhoja mestareita tutkimalla löydettiin uutta. Hänellä oli tapana käyttää keinoja, jossa luottotaiteilijat vain viimeistelivät hänen luonnoksensa.

Claudius palasi puutarhaan ja kulki lukemattomien huoneiden läpi, hän jatkoi lopulta labyrinthista tien ulkoilma-alueelle. Joukko jatkoi matkaansa labyrinthissa hämmästellessä istutuksia. Pensasaitojen ympärillä oli Rooman valtakunnan merkkihenkilöistä ja jumaltarustosta patsaita, joiden asennot olivat vääntyneet eriskummallisiin, dynaamisiin liikkeisiin. Claudius käveli ohi millimetrien tarkkuudella leikattujen pensaiden ja puiden. Lopulta hän sokkeloisessa ympäristössä liikkueensa saapui pienelle ulkoilmarakenteelle.

Täällä oli freskoja, joiden vanhat ideat hämmästyttivät monia. Niiden kauneus piili ajassa ennen tasavaltaa. Claudius johdatti vieraat rakennukseen, jossa oli erityinen fresko, jonka Claudius halusi kutsuvierailleen usein näyttää. Teos oli suunniteltu huolella, ja siitä saattoi nähdä, miten taiteilija oli tehnyt seinälle pyörähteleviä, huolellisesti häivytettyjä viivoja, joiden linjat olivat vastoin ajan kuvausta. Maalarin käyttämä väriskaala oli laaja, hillitty, muotokuvamainen ja teknisesti sävytetty. Työlle oli ominaista piirustuksellisuus, figuurien plastisuus, lujat ääriviivat ja tasapainoinen sommitelma. Oli myös selvää, että teos perustui tarkkaan tutkimukseen. Esitys oli psykologisen paljastavaa, minkä vieraat oli jo pitkään huomannut kyseisen tekijän töistä.

Signeeraus oli poikkeuksellisella paikalla. Se oli sijoitettuna kädessä olevan kirjan lehdelle. Tällaisia nimikirjoituksia saattoi nähdä klassismin piirissä. Kun vieraat katsoivat nimeä tarkemmin, jolloin he saattoivat lukea maalarin olevan Claudiuksen palvelijan, Julianuksen.

Aurinko helotti puutarhassa aamupäivänä. Väki kylpi kristalliakin kirkkaampien säteiden keskellä. Domukseen oli kokoontunut kaikkein kaukaisempiakin vaikuttajia. Juhla sisälsi pehmeän kosketuksen erityyppisten maailmojen kohtaamiseen. Väki keskusteli tiiviisti keskenään. Kaikki huomasivat, että rakennus oli omintakeinen sisätiloja myöten.

Roomalaiset koristeet ja pienet figuratiivit täyttivät interiööriin. Domuksen sisustus oli geometrisesti tyylielty, ja ylellisten materiaalien käyttö näkyi huoneissa.

Moni vieras oli avoin, korkean moraalin omaava poliitikko. Monet pelasivat avoimin kortein ja ymmärsivät, että laki oli eri kuin moraalit. Moni tunsikin lain kirjaimen ja käytti valtaa eettisesti oikein.

Pieni kuppikunta puhui demokratiasta. Monet olivat kiinnostuneet tapaamaan Claudiusta. Ringin jäseniin kuului yksinomaan taiteilijoita ja maailmanmatkustajia. Heidän esittämiensä kysymysten ja puheen tarkoituksena oli vain valistaa seuruetta.

Montaa kutsuvierasta yhdisti sama tarkoituspäätös. He veivät eteenpäin agendaä järjestyksestä, edistyksestä ja kehityksestä, jotka olivat salaliittolaisten päämäärää politiikassa. Mitä he tavoittelivat? Se ei ollut yksityisluonteista, sillä toimintaan kuului kymmeniä edustajia. Yksi oli varmaa, he kehittivät olosuhteita. Ryhmä tavoittelu osin idealistista linjaa, joka ajaisi eteenpäin kansanluokan asiaa. Mukana oli miehiä eri luokista, mutta kaikkia yhdisti sama poliittinen päämäärä. Salainen seura on kansan oikeuksia ajava ryhmä.

Jäseniin kuului intellektuelleja, joiden suurimpana tavoitteena oli ajaa tasavallan asiaa. Heihin kuului miehiä eri aloilta yhteiskuntaa.

Juhlissa monet saivat mahdollisuuden vilkaista tuntemattoman tilausmaalarin teosta klassismin aiheesta. Moni tiesi Claudiuksen ihailevan vanhaa taidetta, ja de Claudiuksen poliittisen ajattelun peruspilareihin kuului jo kauan taiteen yhdistely uusiin aiheisiin.

Domuksen tiloissa oli myös useita illusionistisia teoksia, mikä teki kutsuihin perin epätodellisen vaikutelman, kun proletariaatin jäsenet vilkaisivat sotto in su -tyylisiä maalauksia, niin potretit loivat silmää harhauttavia tehokeinoja, jollaiset saattoivat luoda tilan tai eteisen koosta vaikutelman huoneesta, joka oli todellista suurempi. Vastaavia käytettiin antiikin Rooman seinämaalauksissa.

Yksi kuva huoneen seinällä sai minen hätkähtämään, kun taruston jumalia kuvaavan maalauksen silmät seurasivat pelottavalla tavalla. Potretissa oli käytetty hovimuotokuvien asettelua. Näin henkilö oli katselijaa nähden ylemmydentuntoinen ja lintuperspektiivissä. Se edusti Claudiuksen tyylistä filosofiaa. Atriumissa oli esillä domuksen omistajan hengen mukaisia uutuuksia. Yksi kuppikunta tarkasteli maalauksen siroja, hieman geometrisellä tarkkuudella laadittuja sommitelmia antiikista.

Työ esitti versiota Horatiusten valasta. Siinä oli Horatiusten sijaan esitetty valtion sisällissodan kahtiajakautunut yhteiskuntakuvaus. Juuret vihaan ja taistelut kohti vapautta alkoivat ilmiöinä tuolloin. Joissakin luokan kysymykset, jotka olivat esillä maalauksessa, olisivat herättäneet paheksuntaa.

Huoneen toiselle seinälle oli levitetty teos nimeltä Kävelyretki, jossa poseerasi merkkihenkilöitä antiikin tapaan. Kävelyretki-maalauksen hahmojen silmät tuntuivat seuraavan intensiivisesti tapahtumia, joiden suunnittelusta kuvan henkilöt eivät olisi pitäneet. Tasa-arvo ja juridinen oikeudenmukaisuus eivät toteutuisi ilman uhrauksia. Potretti tahtoikin kehottaa henkensä uhalla jatkamaan taistelua kansan puolesta.

Maalaus saikin monet kutsuvieraat palaamaan inspiraation vallassa utopiaksi pitämiin ajatuksiin, jotka perustuivat vanhaan, unelmaan. Mielikuvaan maasta, joka tarjoaa yhtäläiset mahdollisuudet menestyä jokaiselle kykyjensä ja saavutuksiansa mukaisesti, sosiaalisesta luokasta tai syntyperästä huolimatta. Unelman saattoi nähdä jo perustuslaissa, jonka mukaan kansalla on yhtäläinen oikeus vapauteen ja onnellisuuden tavoitteluun.

Salissa heitä ympäröi hylly täynnä uudempia filosofien kirjoituksia. Kun Claudius vilkaisi ajankulua, ja hän näki samalla kauneuden jumalatar Dianan muotokuvan. Claudius tunsi valtaisan onnentunteen rinnassaan.

Hän muisti, miten säkenöivä kauneus toi mieleen viehättävän, Dianan päätä kuvaavan veistoksen, joka avautui monivärisen kukan tavoin ja kertoen monia tarinoita väriloistossaan. Mielikuva oli terävän psykologinen tulkinta, jossa Diana oli esitetty niin että kultaiset otsalle lainehtivat hiussuortuvat tekivät Dianasta loistavan, ja kauniit kirkkaat silmät kohdistuivat katsojan ylle. Taustalla on Dianan ympärillä maalauksia, koristeellinen matto, karmiininpunainen verho. Claudiuksen oli pakko todeta, että teos siirtyisi elävänä tuleville polville.

Julianus ja Claudius siirtyivät katselemaan vieraiden tuomia tervehdyksiä, jotka oli osoitettu mesenaatille. Siinä oli kuvattuna maalaus, jossa pitivät kädessään kukkavihkoa ja johon oli sijoitettu värikkäitä, naturalistisia kukkia.

Julianus jäi miettimään Claudiuksen maailmaa. Julianuksen teki mieli paljastaa Claudiukselle, että hän oli nähnyt tilaisuudessa merkillisyyksiä.

Mutta Julianus ei vielä osannut sanoa, miten Claudiuksen vastustajien maailma olisi tumma, synkkä kuin yö. Julianus jatkoi kahden kesken Claudiukselle: »Mieleeni painuivat taiteelliset havainnot ja ikkuna, jonka näin äskettäin puutarhassa. Uskoisin, että tilaisuuteen liittyy jotain sangen merkillistä. Minusta tuntuu kuin ikkuna olisi mysteeri, jota ei päivän valo kestäisi.«

Julianus palasi ajatuksistaan ja tarttui hetkeen, mutta hän ei halunnut uskoa pahinta. Hän päätti, että ei toistaiseksi kertoisi Claudiukselle näkemästään. Kun hän tarkasteli domuksella vaivihkaa Claudiuksen asioita, hän päätti suunnata takaisin domuksen puutarhaan. Kun hän oli puutarhan alueella, hän jututti ensin muutamaa vierasta, jotka ihastelivat klassista puistoa. Julianus saapui domuksen ikkunan läheisyyteen.

Hän jatkoi kulkuaan ja tummanpuhuvan, vihreän kukkatarhan kasvit teiden reunuksilla valtasivat Julianuksen mielen ja näkökentän. Viivasuora reitti johti domukselle. Julianus käveli hitain askelin paratiisinomaisessa paikassa, jossa oli samalla jotain pelottavaa.

Iltapäivän aurinko paistoi, mutta mielen valtasi into tutkia aluetta, ja hän jatkoi etsintöjä. Hän kulki lehdossa, ja mitä syvemmälle hän liikkui sitä suuremmin askelsin pelossa. Silti hän jatkoi miljöössä vaistomaisesti ja etsi paljastavaa signaalia mesenaatista. Kun hän tottui näkemäänsä, pystyi erottamaan epämääräisen varjon rakennuksen ikkunassa.

Pian hän huomasi hahmon, joka oli jo ensimmäisen kerran ikkunan takana. Hetken kuluttua heijastus katosi yhtä salaperäisesti kuin oli ilmestynyt. Julianus pystyi erottamaan varjon jälleen kerran.

Julianus ajatteli: »Kasvot olivat samat.« Vapisten hän otti nopeita askelia ja poistui puutarhasta. »Mikä oli domuksen arvoitus? Kenen kasvot olivat ikkunassa, nuo salaiset piirteet?«

Kun Julianus oli toipunut järkytyksestä, hän mietti Claudiuksen sanoja. Kuitenkaan kävelyretki ei antanut uutta käsitystä tilanteesta, ja Julianus palasi takaisin domukselle.

Elämä hymyili ja Claudius oli tyytyväinen. Onni näkyi hänen silmiensä edessä kuvakavalkadina: Hän muisti, miten domuksen edessä tuoksuivat kukkaset. Claudiuksen eteen heijastui kuva domuksesta. Hän mietti, miten oli lukenut ajatuksia repaleisilta lehdiltä, jotka käsittelivät filosofien ajatuksia. Kun Claudius käveli hetken yksin, hän palasi domuksen tiloihin. Hän näki, miten politiikka ilmeni domuksessa ja varallisuus ei ollut tasaisesti jakautunut.

Claudius huomasi poliittisen taiteilijan teoksen, joka työsti ajankohtaista taidetta. Claudius päätti jäädä tarkastelemaan uusimpia töitä eräässä domuksen seinistä.

Hän huomasi, että eräs teos edusti uuden taiteilijan työstämää teosta. Sen oli omistuskirjoittanut rohkea mestari, jonka ajatuksia poliittisesta taiteesta Claudius oli jo tutkinut mielenkiinnolla. Työt olivat kaikki saman tunnetun tekijän teoksia. Muotoilua oli ehdottanut itse Claudius, joka oli turvannut palvelijansa klassismin tulevaisuuden. Nimitys kuvasi hyvin mesenaatin roolia. Se esitti, miten valtion koko toiminta keskittyi sen johtajan ympärille. Aikana, jolloin valtion päämiehen valta oli suurimmillaan.

Kun Claudius jäi tutkimaan maalausta, niin hän analysoi poliittisesti värittyä kuvaa. Claudius astui lähemmäs poliittista teosta ja katsoi, miten taiteilijan sivellin oli tehnyt miehen kuvan niin vastenmieliseksi, että teoksen sanoma ei voisi

jääda kenellekään epäselväksi.: »...On pakko todeta, miten kaikkea tätä kaaosta ja turmeltuneisuutta hän kuvaa sangen epärealistisin ottein...«

Jo ensimmäisellä silmäyksellä Claudius näki, miten poliittisen taiteilijan tulkinta oli luonut tasavallasta kuvan, jossa kansan jäsen oli jalallaan harppaamassa poikki imperiumin.

Taiteilija oli selvästi ottanut hieman kuvaan mallia kansalaissotien aikaisista kuvauksista. Poliittisen taiteilijan taide kertoi epäinhimillisyydestä, jota esiintyi väestön kohtelussa. Claudius mietti, miten ja miksi ihmiset olivat luoneet käsityksiä eriarvoisuudesta ja miten aatteet olivat syntyneet. Kuva kertoi kansan jakautumisesta.

Kun Claudius vilkaisi signeerausta, hän huomasi, miten alareunaan oli piirretty erikoisin koukeroin taiteilijan nimi.

Julianus ja Claudius astuivat yhdessä ulos domukselta kävelläkseen hetken rannikon tuntumassa. Maahan lankesi kevyt sumu, joka ei estänyt heitä näkemästä rannan toiselle puolelle. Se teki hetkeksi aavemaisen tunnelman. Claudius oli ehdottanut Julianukselle promenadia rannan tuntumassa, sillä komeljanttareiden kehnot antiikin kuvaukset eivät herättäneet Claudiuksessa kuin väsymystä. Sekin, että Julianusta kiinnosti liiaksi domukseen kohdistuvat epäilykset, masensi Claudiuksen kaiken muun epämiellyttävän ohella.

Julianus kuunteli Claudiuksen puhetta, kun he keskustelivat yhdessä. Molemmat etenivät hitain askelin lähellä meren rantaa. Kaksi hahmoa kulki hiljaa domuksen rantaa kiertävällä tiellä.

Puutarhan viehättävät polut veivät Julianuksen ja Claudiuksen meren rannalle. Toisella puolella näkyi hämärästi maata, rannan toinen puoli. Kummallakin puolella oli rakennuksia, meren rannalla häämöttävät korttelit poikkisivat paljon lahden takaisesta miljööstä, jonka toiselle puolella Julianus ja Claudius olivat kävelyllä. Kevyet aallot leikkivät rannassa, jossa niiden liikkeet tulivat laivoista.

Ranta oli yhtä merkillinen kuin talo ja kasvusto. Se oli pitkä ja lahden toiselta puolen heijastuivat kaupungin valot. Moniväriset välähdykset rantaviivan toisella puolella kertoivat, miten kahden erilaisen maailman välillä he olivat.

Asumusten valaistukset tuikkivat kaukana Claudiuksen ja Julianuksen katsellessa pimeydessä kulkevaa ketjua.

Julianus aloitti: »Oli miten tahansa, aina tulemme palaamaan kohti vanhaa aikaa, kohti sotia, kun ihmisten muisti on liian pitkä. Jos haluaisimme vastustaa kumouksia, historia pitäisi kirjoittaa uudelleen, eikä sekään auta meitä pääsemään entisajasta. Claudius, olemme menneisyytemme vankeja.«

Luotuaan Claudiuksen surumielisen katseen joka oli täynnä lohdutonta ja jota Claudius yritti poliittisesti oikaista Julianus jatkoi: »Claudius, tulee olemaan vaikeaa unohtaa kauheudet, joita he ovat joutuneet kokemaan...«

He kävelivät hetken aikaa ja Claudius pysyi vaitonaisena yhden lyhyen hetken. He olivat tuolla hetkellä kauniin, pilvettömän, avaran taivaan alla. Se enteili tuhoisia myrskyn pilviä, mutta aurinko helotti vielä kirkkaana ja säteilevänä niin että

Julianus ja Claudius saivat kylpeä kristalliakin kirkkaamman hohteen keskellä. Näin säteet muodostivat heidän ylleen kultaisen auran.

Keskiyö lähestyi ja väki odotti sitä. Domuksella ei tiedetty, miten ryhmä väijyi Claudiusta. Pian Julianus näki peilistä heijastuneena takanaan ikkunaa lähestyviä miehiä, jotka asettuivat avoimen, merkillisen ikkunan alle.

Hirvittävä ajatus valtasi Julianuksen sydämen, ja hän vaipui suunnattomaan alakuloon. Häntä heikotti, hän pelkäsi. Kylmä hiki valui ohimoiltaan, ja sydän tykytti voimakkaasti. Tuskallinen epävarmuus sai hänen olonsa niin sietämättömäksi.

Julianus seurasi kauhuissaan tilannetta, mutta kun uhkailijat olivat Claudiuksen pihassa, tämä oli tyynen rauhallinen. Miesten oli pakko aloittaa keskustelu mesenaatin kanssa. Claudius pohti, mistä saattoi olla kysymys.

Claudiusta uhkaileva mies oli patriisien vastainen. Johtajan luokse oli kerääntynyt luotettavia miehiä. Kun kaksi pelotonta miestä kohtasivat, Claudius ei tiennyt, kuka makaaberin idean takana olisi. Kun johtaja paljasti kasvonsa, sen takaa paljastui sotilas.

Claudiuksen asioiden varjostamiseen liittyi vahva viha tätä kohtaan. Vuosia sitten kun Claudius oli nuori mies, hän kohtasi yhdessä tilaisuudessa patriisien vastustajan ja loukkasi tätä tietämättään, ja mies vannoi kostavansa Claudiukselle. Sorrettu mies halusi saada Claudiuksen pois vallan kahvasta. Entinen sotilas teki pelottavan suunnitelman, jossa hänelle ei riittäisi edes Claudiuksen kuolema. Sotilas päätti johdattaa nerokkaalla suunnitelmalla tämän kohti kuolemaa. Hän keksi mielessään nerokkaan juonen, jolla hän saisi Claudiuksen tarttumaan koukkuunsa. Yö teki tuloaan. Klassisessa puutarhassa oli illalla riehakas tunnelma. Ihmiset olivat nauttineet viiniä ja Claudius esitti seurueelle, mitä hän oli taiteen parissa työstänyt.

Kun Claudius katseli klassiselle pihanurmelle siirtynyttä joukkoa, heistä vain Julianus hämmästyi, kun Claudiuksen vihaaja kuulutti kovaan ääneen: »Parhain Claudius ... Minä puhun nyt samaa kieltä.

Huomautan, miten asiani juontaa ihailemasi antiikin perinteistä. Orjuus on arkipäivää. Et ikinä saa tietää, keitä on salaliiton takana, joten kehotan Claudiusta astumaan ulos domukselta. Muutoin emme takaa turvallisuutta.

Claudius nousi ikkunan viereisestä, koristeellisesta tuolista.» Pihan huudot kuullessaan Claudius avasi työpöydän laatikon, jossa oli tikari. Samalla hetkellä yksi uhkaajista työnsi pihan marmorisen hallitsijapatsaan pois paikaltaan niin että se särkyi. Kaikki paikan musikantit olivat vaienneet jo ajat sitten, ja miehet huusivat yleisöä kohden: »Hän ei ole mikään muu kuin rupikonna! Kuunnelkaa, mitä on sanottavana, Claudius!«

Kansa heräsi henkiin ja juhlahumu oli äkkiä ohi. Ensin vieraat vain hämmentyivät näkemästään, mutta he alkoivat kuunnella miesten asiaa. Kaikille valkeni pian, että miehet olivat aseistettuja. Tuolloin pelottava johtaja jatkoi ottaessaan tikarin

toogansa alta: »Tuonne tahtoisin pystyttää Claudiuksen patsaan, keskelle likaviemäriä. Sinne, minne olet aina kumonnut sinuun kohdistuneen kritiikin.«

Kun Claudius oli pihanurmella, eikä hän osoittanut perääntymisen merkkejä, niin äkkiä Claudiuksen lähellä ollut yksi joukkion miehistä nosti tikarin surmatakseen Claudiuksen.

Domuksen huoneussa oli pimeää. Seinät olivat mustat, ja taustalla ei soinnut enää kevyt musiikki. Hiljaisuus sai väen muistelemaan mesenaattia. Monet halusivat unohtaa miehen poliittiset ja vääristyneet katsomukset sekä koko tragedian, johon hänen ajatukset johtivat. Jäljellä olevan palvelusväen asuihin öinen valo toi mitä tummemmat sävyt.

Domus oli pukeutunut vain mustaan. Talon puutarha oli autio, ja ristinsieluakaan ei näkynyt mailla eikä halmeilla. Ihmiset olivat kaikonneet. Ennen niin eloisa talo oli kolkko ja tyhjä. Kaiken keskellä vallitsi syvä hiljaisuus. Vain musta väri oli enää jäljellä, kaiken ympärillä.

Suihkukaivon reunalla ennen niin korskea roomalainen oikeuden patsas Justitia seiso ylhäisessä yksinäisyydessään. Se voisi kertoa tarinoita talosta, ajasta ja vieraista. Mutta se keskittyisi nyt kuvailemaan domusta, joka oli kuolleen oloinen. Mesenaatin maalliset jäännökset ja mukana olleet kaksi muuta syytöntä, Julianus mukaan lukien haudattaisiin pienelle syrjäiselle maalle, joka sijaitsi huvilan mailla. Ei edes oikeus, Justitia, toisi enää takaisin kuolleita henkilöitä. Maapalstalla linnut kiertelivät ympäröivää hiljaista aluetta. Tänne kuopattaisiin pian Claudius.

Yksinäisenä hetkenä Justitia saattoi kertoa paljon elämän merkityksestä. Mesenaatin aatteet liittyivät käsityksiin, joista hän halusi kritisoida uusinta taidetta. Hän kannatti juurtunutta kansallismielistä ideologiaa, jonka juuret juonsivat itsenäisyystaisteluiden aatteisiin. Kehitykselliset suunnitelmat olivat väestön kanssa ristiriidassa.

Tapahtuneet paljastavat useita puolia ihmisistä, tahdosta ja vallasta. Jos Justitian patsas voisi, se jatkaisi kyynelin, sillä se saattoi nähdä maailman muuttuvan, mutta ihminen on aina perimmältään sama.

Pettymys ja rikos seurasivat toinen toistaan aina mesenaatin vaiheiden viimeisille metreille. Hän näki vaivaa, jotta olisi lavastanut elämänsä mahdollisimman loistokkaaksi, huolimatta siitä ongelmallisesta henkilöllisyydestä, joka hän todellisuudessa oli.

Saammeko koskaan maailmaa parannettua rauhanomaisesti, oli kyseessä ihminen mistä tahansa maailman kolkasta? Viimeiset asiat, joita patsas sai seurata, voidaan kertoa, jotta ne piirtyisivät kansojen mieliin, sillä ne toimivat kehotuksina suvaitsevaisuuteen.

Jos mietitään maailman kulkua, ei voi uskoa, että ihminen ja ihmiskunta muuttuvat. Johtajat tulevat pyrkimään valtaan samoin keinoin kuin eri vuosisatoina, ainoastaan ympäröivä yhteiskunta sanelee menetelmät, joiden mukaan vallan kahvaa tavoitellaan.

Omat aatteet nousivat Claudiusta itseään vastaan. Ja lopulta hänen maineensa jälkipolville ei säilynyt säröttömänä. Juuri tätä seikkaa hänen henkilökulttinsa tavoitteli. Varovasti katsoen hän oli pikemminkin diktaattori kuin valistusajattelija. Palvelija Julianuksen viimeaikainen taideteos sisälsi Claudiuksen kuoleman ja henkisen testamentin. Kerrottakoon vielä, millainen Julianuksen maalaus oli?

Verta Capitoliumilla -taideteos merkitsi ennettä mesenaatin kohtalosta. Kaupungin kasvot -teos Claudiuksen ja Julianuksen mielestä kuului historiaan. Aiheeseen Claudius ikuisti kaiken isänmaallisen kiihkonsa. Tavalla, jolla hän oli luonut suunnitelmissaan pensselin vedoin vallan kuvaa, havainnoimatta itse, että kansan oikeudet olivat kiistattomasti olemassa. Claudius oli väärässä siinä, miten hän uskoi omiin voimiinsa. Hän uskoi itseensä liiaksi.

Jos hän olisi ajatellut turhamaisuudessaan rakkauden ja hyväksynnän kantavaan voimaan, kaikki voisi olla toisin. Vai olisiko? Sitä emme tiedä, sillä elämän oikullisuutta on vaikea ennustaa, sillä kristallipalloa ei ole annettu eläville.

Joka tapauksessa Claudius uskoi omiin voimiinsa, mutta ne kääntyivät häntä itseään vastaan. Aiheiden oikeudellinen mädännäisyys ja politiikan häpeälliset seuraukset koituivat hänen kohtalokseen. Hän eli menneisyydessä ja ei edustanut tulevaisuutta, kehitystä ja onnea.

Politiikka oli tullut murtuakseen. Maalauksessa, jota hän korjaili, voi assosoida viimeisenä mystisenä välähdyksenä mesenaatin henkisen testamentin. Se kertoi suuren valtiomiehen kohtalosta. Äkkiä, hän matkustaa itse kaunispiirteisine kasvoineen kohti kuolemaa tummalla ajoneuvolla.

Näin saattoi nähdä, miten onni, tai korkeampi voima, käänsi hänelle pahemman puolensa ja miten Claudiuksen viimeisessä taiteellisessa suurhankkeessa oli kuvattuna hänen kuolemansa.